

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla siten, että ylituoton palauttamista koskevia säännöksiä ei sovellettaisi laajakaistahankkeisiin, joihin on myönnetty julkista tukea alle kymmenen miljoonaa euroa. Kymmenen miljoonan euron raja-arvo laskettaisiin hankekohtaisesti. Voimassa olevassa laissa ylituoton palauttamista koskevat säännökset soveltuvat, jos tuen saajan kaikkien laajakaistahankkeiden yhteenlaskettu julkisen tuen määrä on yli miljoona euroa.

Ylituoton palauttamista koskevien muutosten tavoitteena on, että pieniin paikallisiin hankkeisiin ei kohdistuisi ylituoton valvonnasta suhteettoman suurta hallinnollista taakkaa.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että tuen hakija olisi velvollinen luovuttamaan käyttöoikeuden tuen avulla rakennet-

tuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin jatkossa seitsemän vuoden ajaksi nykyisen kymmenen vuoden sijasta. Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus tuen avulla rakennettuihin mastoihin ja kaapelikanaviin ei olisi ajallisesti rajoitettu.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että Viestintävirasto voisi tietyin edellytyksin päättää laajakaistahankkeelle myönnetyn tuen maksamisesta, vaikka maksua koskeva hakemus on viivästynyt.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että tuen hakijan olisi sisällytettävä tukihakemukseen analyysi hankkeeseen liittyvistä toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Johdanto

Laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki (1186/2009, jäljempänä *laajakaistatukilaki*) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Laki liittyy valtioneuvoston 4 päivänä joulukuuta 2008 antamaan periaatepäätökseen, jossa asetettiin tavoitteeksi, että vuoden 2015 loppuun mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 Mbit/s internetyhteydet.

Haja-asutusalueilla laajakaistaverkkoja rakennetaan osaksi julkisella tuella. Laajakaistatukilaki sisältää säännökset siitä, miten ja millä edellytyksin valtion tukea voidaan myöntää laajakaistarakentamiseen haja-asutusalueilla.

Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituskaudella 2011-2015 edistetään huippunopean laajakaistan tarjontaa ja käyttöä, jotta Suomi nousee Euroopan johtavaksi laajakaistamaaksi. Lisäksi hallitusohjelman mukaan nopeiden laajakaistayhteyksien käyttöönottoa koko maassa tulee edistää.

Komission laajakaistarakentamista koskevat suuntaviivat

Komissio on tiedonannossaan vuonna 2009 antanut ensimmäisen kerran suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen rakentamiseen (Euroopan unionin virallinen lehti C 235, 30 päivänä syyskuuta 2009, jäljempänä *vuoden 2009 tiedonanto*). Komission laajakaistatukea koskevassa tiedonannossa määritellään periaatteet ja ehdot laajakaistarakentamista koskevan julkisen tuen käytölle jäsenmaissa.

Laajakaistahankkeiden julkinen tuki on ennakoon hyväksyttävä ilmoitusmenettelyssä komissiossa. Komissio antaa hankkeesta päätöksen, jossa se määrittelee julkisen tuen käytön ehdot. Komission ensimmäiset suuntaviivat julkisen tuen käytölle laajakaistarakentamisessa laadittiin samaan aikaan, kun Suomi käynnisti ilmoitusmenettelyn haja-asutusalueiden 100 Mbit/s laajakaistahank-

keestaan. Komissio käytti tuolloin Suomen hanketta pilottina tiedonantoa laatiessaan.

Komissio on antanut alkuvuodesta 2013 tiedonannon EU:n suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä (Euroopan unionin virallinen lehti C 25, 26 päivänä tammikuuta 2013, jäljempänä *vuoden 2013 tiedonanto*). Komission tarkoituksena on ollut muutaman vuoden aikana kertyneiden kokemusten pohjalta virtaviivaistaa julkisen tuen avulla rakennettavien laajakaistahankkeiden edellytyksiä ja näin nopeuttaa komission laajakaistatukea koskevia päätöksiä. Julkisen tuen pääperiaatteet pysyvät samoina kuin vuonna 2009, mutta laajakaistarakentamista koskevia suuntaviivoja on tarvittaessa selvennetty ja täsmennetty.

Komission vuoden 2013 tiedonanto edellyttää muutoksia Suomen laajakaistatukilakiin. Suomi ilmoitti komissiolle marraskuussa 2013 muutoksista haja-asutusalueiden huippunopeiden laajakaistayhteyksien rakentamisen tukiohjelmaan. Ilmoituksessa ehdotetaan ylituoton palauttamista koskevien säännösten keventämistä, mikä vastaa komission vuoden 2013 tiedonantoa.

Komissio antoi päätöksen (C (2014) 1173 lopullinen) Suomen ilmoitukseen 20 päivänä helmikuuta 2014. Komissio hyväksyy päätöksessään esitetyt muutokset Suomen laajakaistaohjelmaan. Komissio kuitenkin edellyttää päätöksessään, että Suomi muuttaa käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuksia koskevia säännöksiään vastaamaan komission vuoden 2013 tiedonantoa.

Tukihakemus

Maakunnan liitto julistaa laajakaistahankkeelle myönnettävän valtion tuen haettavaksi. Laajakaistatukilain 6 §:ssä säädetään siitä, mitä tietoja maakunnan liitolle osoitettavassa tukihakemuksessa tulee olla. Säännöksen mukaan hakemuksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot ja selvitykset: 1) viestintäverkon rakentamissuunnitelma; 2) haettavan valtion tuen enimmäismäärä; 3) selvitys tarjottavien liittymien määrästä sekä hinnasta ja muista

ehdoista, joilla viestintäpalveluita suunnitellaan tarjottavan käyttäjille näiden vakinaisessa asuin- tai sijaintipaikassa; 4) hankkeen aikataulu; 5) selvitys yhteisrakentamisesta muiden yhdyskuntaa palvelevien johtojen ja rakennelmien asentamisen yhteydessä; 6) yrityksen liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma.

Lain 7 §:n 1 momentin mukaan hakumennettelyssä valituksi tulleen on valtion tukea saadakseen tehtävä kirjallinen tukihakemus Viestintävirastolle. Tukihakemuksessa tulee olla edellä mainittujen, myös maakunnan liitolle osoitettujen tietojen ja selvitysten lisäksi selvitys 1) tarjottavista verkkopalveluista sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla verkkopalveluja tarjotaan; 2) hankkeen tukikelpoisista kustannuksista sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista maksuosuuksista; 3) rakennettavan viestintäverkon teknisistä ominaisuuksista ja viestintäpalvelun teknisestä toteutuksesta; 4) viestintäverkon ja -palvelun yhteenliittämisestä muiden teleyritysten kanssa. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan tukihakemuksessa on lisäksi oltava hakijan selvitys siitä, mitä muuta julkista tukea hakija on saanut hankkeeseen.

Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus

Vuoden 2009 komission tiedonannon mukaan tuen saajien on tarjottava kolmansille osapuolille tosiasialliset tukkutason käyttöoikeudet tuettuun laajakaistainfrastruktuuriin vähintään seitsemän vuoden ajaksi. Tukkutason käyttöoikeustuotteet antavat operaattorille mahdollisuuden hyödyntää toisen operaattorin laajakaistainfrastruktuuria.

Komission vuoden 2009 tiedonannon mukaisesti laajakaistatukilain 9 §:n 1 momentin 2 kohtaan sisällytettiin tuen saajalle velvollisuus sitoutua luovuttamaan kymmenen vuoden ajaksi tuen viimeisen erän maksamisesta muille teleyrityksille käyttöoikeus tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin. Kohdan mukaan luovutusvelvollisuus ei koske kohdetta, joka on tuen saajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

Komission vuoden 2013 tiedonannon 80 kohdan a alakohdan mukaan tukkutason käyttöoikeudet olisi myönnettävä vähintään seitsemän vuoden ajaksi eikä kaapelikanavien tai mastojen käyttöoikeutta pitäisi rajoittaa ajallisesti. Tiedonannon liitteessä II täsmennetään, mitä pidetään tukkutason käyttöoikeustuotteina. Näitä ovat muun muassa kaapelikanavien ja pimeän kuidun käyttöoikeus sekä tilaajayhteyden eriytetty käyttöoikeus.

Laajakaistatukilakia koskevan hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaan käyttöoikeuden luovutusvelvoitteen kohteena on muun muassa tuen avulla rakennettu runkoverkko ja sen kapasiteetti. Käyttöoikeus kohdistuu paitsi verkon fyysisiin osiin, kuten valokuituverkossa niin sanottuun mustaan kuituun, myös verkon kapasiteettiin, kuten kiinteisiin yhteyksiin. Verkkoelementillä tarkoitetaan hallituksen esityksen mukaan esimerkiksi kaapelikanavia.

Hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaan syrjimättömällä ehdolla tarkoitetaan ehtoa, joka kohtelee samanlaisessa tilanteessa olevia teleyrityksiä tasapuolisesti. Viestintämarkkinalaissa (393/2003), joka on keskeisin teleyritysten toimintaa koskeva laki, täsmennetään edelleen syrjimättömän ehdon määritelmää. Lain 84 §:n 2 momentin mukaan, jos teleyritys käyttää tiettyä palvelua itse tai tarjoaa sitä tytäryhtiölleen tai muulle sellaiselle taholle, sen on tarjottava vastaavaa palvelua vastaavin ehdoin myös kilpaileville teleyrityksille.

Hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaan hinnan kohtuullisuutta on arvioitava sekä käyttöoikeuden luovutuksen antajan että sitä pyytävän yrityksen näkökulmasta. Lisäksi todetaan, että kohtuullinen hinta ei käytännössä voisi olla ainakaan korkeampi kuin huomattavan markkinavoiman yritykselle asetettava velvoite hinnoitella vastaava tuote kustannussuuntautuneesti.

Tuen maksaminen

Laajakaistatukilaisissa ei säädetä siitä, missä määräajassa laajakaistahankkeelle myönnetyn valtion tuen maksua on haettava. Laissa ei myöskään säädetä valtionavustuksen maksatuksen vanhenemisesta.

Valtionavustuslaki (688/2001) on luonteeltaan yleislaki, jota noudatetaan valtionavustuksiin siinä tapauksessa, että muussa laissa ei säädetä valtionavustuslaista poikkeavasti. Valtionavustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi päättää, että valtionavustus maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella sen jälkeen, kun avustuksen käytöstä on esitetty valtionapuviranomaiselle hyväksyttävä selvitys.

Valtionavustuslain 29 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada maksatus myönnetystä valtionavustuksesta raukeaa, jos valtionavustuksen saaja ei ole esittänyt valtionavustuksen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tai valtionavustus päätöksessä asetetussa määräajassa. Jos määräaika ei ole asetettu, oikeus maksatukseen raukeaa kahden vuoden kuluttua sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona valtionavustus on myönnetty.

Laajakaistahanketta koskevan valtion tuen maksatuksen määräaika asetetaan valtionavustuslain mukaisesti Viestintäviraston valtion tuen myöntämistä koskevissa tukipäätöksissä. Määräaika asetetaan tapauskohtaisesti sen perusteella, minkä ajankohdan hakija on hakemuksessaan ilmoittanut hankkeen valmistumisajankohdaksi. Käytännössä määräaika maksatuksen hakemiselle on ollut kuusi kuukautta siitä ajankohdasta, minkä hakija on ilmoittanut tukihakemuksessa hankkeen valmistumisajankohdaksi.

Ylituoton palauttaminen

Vuoden 2009 komission tiedonannon mukaan jäsenvaltioiden on sisällytettävä laajakaistatuen ehtoihin niin sanottu käänteinen maksujärjestely (claw-back), jonka avulla tuen saajan voidaan jälkikäteen vaatia palauttamaan laajakaistahankkeeseen myönnettyä tukea, jos hankkeen tuotto ylittää komission edellyttämän rajan. Komissio edellyttää, että laajakaistatuki on voitava periä takaisin, jos toiminta osoittautuu taloudellisesti kannattavammaksi kuin tukea myönnettäessä on ajateltu.

Komission tiedonannon mukaisesti laajakaistatukilakiin on sisällytetty säännökset ylituoton palauttamisesta. Lain 16 §:n 1 mo-

mentin mukaan laajakaistatukea koskevat yleiset säännökset valtionavustuksen takaisinperinnästä. Yleisten valtionavustusten takaisinperintää koskevien säännösten lisäksi Viestintävirasto voi 16 §:n 1 momentin mukaan päätöksellään määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun laajakaistaverkon tuotosta, jos tuen saajalle on myönnetty julkista tukea laajakaistahankkeisiin yhteensä yli miljoona euroa. Miljoonan euron raja vastaa komission Suomelle antamia ylituoton palauttamista koskevia ehtoja, jotka se antoi Suomelle vuoden 2009 ilmoitusmenettelyn yhteydessä.

Hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaan takaisinperintää koskevan sääntelyn tarkoituksena on leikata julkisen tuen avulla rakennetun viestintäverkon tuottoa, jos toiminta on yllättäen muuttunut kaupallisesti kannattavaksi ja julkisen tuen voidaan muutoin epäillä aiheuttavan markkinahäiriöitä.

Lain 16 §:n 2 momentissa todetaan edelleen, että palautettavaksi voidaan määrätä 12 prosenttia ylittävä osuus tuen avulla rakennetun yksittäisen laajakaistahankkeen vuotuisesta tuotosta. Lain mukaan palautettavaksi voidaan kuitenkin määrätä enintään se osuus, joka vastaa julkisen tuen suhteellista osuutta hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Pykälän 4 momentin mukaan Viestintävirasto tarkastelee jälkikäteen teleyrityksen tuottojen vuosikohtaista kertymää viiden vuoden ajalta tuen maksamisesta. Hankealueen tuotto lasketaan suhteessa teleyrityksen investointikustannuksiin hankealueella.

Edellä mainittu 12 prosentin raja-arvo ei tällä hetkellä pääsääntöisesti ylittyne, sillä tuetuissa hankkeissa rakennetaan verkkoja Suomen kaikkein harvimmin asutuille alueille, joissa hankkeiden toteuttaminen ja verkkojen ylläpitäminen kannattavasti on hankalaa. Vain noin puoleen suunnitelluista noin 800 hankkeesta on löytynyt toteuttaja, vaikka hankkeisiin myönnetään kaksi kolmasosaa tukikelpoisista kustannuksista julkista tukea.

Laajakaistahankkeelle myönnettävä julkinen tuki voi nykyisin ylittää aikaisemmin voimassa olleen kahden kolmasosan osuuden hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Tämä mahdollistettiin laajakaistatukilakia koskevalla lakimuutoksella vuonna 2012 (594/2012, HE 45/2012 vp). Lakia muutettiin

siten, että valtion ja kunnan maksuosuuksien lisäksi tuen saajan sallitaan vastaanottaa muita laajakaistatukiohjelmaan kuulumattomia lisätukia julkisilta tahoilta. Samalla Suomi käynnisti ilmoitusmenettelyn komissiossa, jonka mukaan laajakaistahankkeiden enimmäistukimäärän prosentuaalista osuutta nostettaisiin 66 prosentista 90 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista, jotta hankkeet pystyisivät käytännössä ottamaan vastaan muutakin julkista tukea kuin laajakaistatukea. Komissio hyväksyi Suomen esityksen syyskuussa 2012.

Enimmäistukimäärän prosentuaalisen osuuden korotus merkitsee, että tuen saajan omarahoitusosuus jää hankkeissa aiempaa pienemmäksi. Tuen saajan on kuitenkin rahoitettava hankkeen tukikelvottomat osat kokonaan itse. Tuen saajan omarahoitusosuuteen lasketaan mukaan myös verkon tukikelvottomiin osiin kohdistuva investointi. Lain 16 §:n 2 momentin mukainen 12 prosentin tuotto lasketaan tuen saajan hankkeeseen sijoittamalle omalle investoinnille, joka ei sisällä tuen saajan saamaa julkista tukea. Koska tuen saajan omarahoitusosuus voi jäädä nykyisin yhä pienemmäksi, on aikaisempaa todennäköisempää, että tuen saajan laajakaistahankkeen vuotuinen tuotto ylittää laissa määritellyn 12 prosentin raja-arvon.

2 Ehdotetut muutokset

Tukihakemukseen sisällytettävä riskianalyysi

Useissa laajakaistahankkeissa hankkeiden toteuttajat ovat uusia toimijoita alalla, mikä merkitsee, että hankkeen suunnittelu tukihakemuksen laatimisesta rakentamisvaiheeseen saakka tehdään usein ensimmäistä kertaa. Liiketaloudellisen osaamisen puute hakemuksia laadittaessa onkin osoittautunut ongelmaksi.

Tämän vuoksi laajakaistatukilain 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi hankkeen toteuttajalle velvoite laatia maakunnan liitolle analyysi hankkeeseen liittyvistä mahdollisista toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi (riskianalyysi). Analyysi on toimitettava myös Viestintävirastolle lain 7 §:n mukaisesti siinä

vaiheessa, kun hakumenettelyssä valituksi tullut hakee Viestintävirastolta valtion tukea.

Esitetty muutos tarkoittaa, että hankkeen toteuttajan on arvioitava hankkeeseen liittyvät taloudelliset riskit esimerkiksi tilanteessa, jos yleinen taloudellinen tilanne heikkenee, korkotaso nousee tai hankkeen toteuttajan rahoitussuunnitelmassa tai muussa toiminnassa tapahtuu muutoksia. Muutoksen tarkoituksena on, että hankkeen toteuttaja analysoi erilaisiin taloudellisiin riskeihin liittyviä tilanteita ja sitä, miten laajakaistahanke voidaan toteuttaa riskin toteutuessa.

Laajakaistatukilain 6 a §:n mukaan maakunnan liiton tehtävänä on valita tukea hakenneiden joukosta hakija, joka toteuttaa hankkeen kokonaistaloudellisesti edullisimmin hakuilmoituksessa mainittujen vertailuperusteiden mukaisesti. Tuen saajan valinnassa vertailuperusteena tulee käyttää ainakin haettavan valtion tuen määrää. Lisäksi voidaan käyttää seuraavia vertailuperusteita: 1) käyttäjiltä perittäviä maksuja; 2) aikaa, jonka telyritys sitoutuu tarjoamaan palveluja käyttäjille; 3) muita vastaavia teknisiä, taloudellisia, laadullisia tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevia vertailuperusteita. Riskianalyysin tulisi olla yksi laajakaistatukilain 6 a §:n 1 momentin 3 kohdan tarkoittama vertailuperuste, jota maakunnan liitto voisi hyödyntää valitessaan tuen saajan.

Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kohdistuvat muutokset

Komissio edellyttää vuoden 2013 tiedonannossa, että tosiasialliset tukkutason käyttöoikeudet olisi myönnettävä vähintään seitsemän vuoden ajaksi. Kaapelikanavien ja mastojen osalta käyttöoikeus olisi myönnettävä rajoittamattomaksi ajaksi. Komissio on myös tätä hallituksen esitystä koskevan ilmoitusmenettelyn yhteydessä erityisesti edellyttänyt, että Suomi muuttaa lainsäädäntöään siten, että velvollisuutta luovuttaa käyttöoikeus kaapelikanaviin ja mastoihin ei tulisi ajallisesti rajoittaa.

Komission vuoden 2013 tiedonannon mukaisesti laajakaistatukilakia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan komission linjausta. Voimassa olevassa laissa luovutusvelvollisuus on asetettu kymmeneksi vuodeksi ja

määräaika koskee myös kaapelikanavia ja mastoja.

Ehdotetun 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan laajakaistahankkeeseen julkista tukea hakeva olisi velvollinen luovuttamaan käyttöoikeuden tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin jatkossa seitsemän vuoden ajaksi nykyisen kymmenen vuoden sijasta. Samalla momentin 3 kohtaa muutettaisiin siten, että tuen hakijalla olisi velvollisuus julkaista käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot, kuten palvelun toimitusehdot, seitsemän vuoden ajan nykyisen kymmenen vuoden sijasta.

Siirtymäsäännöksen 1 momentin mukaan muutosta ehdotetaan sovellettavaksi myös hakijaan, jonka hankkeeseen tuen viimeinen erä on maksettu ennen tämän lain voimaantuloa. Ehdotettu muutos merkitsee sitä, että laissa asetettu velvoite päättyisi kolme vuotta nykyistä aikaisemmin. Viestintäviraston mukaan yhteensä 25 hankkeelle on tällä hetkellä maksettu tuen viimeinen erä, joten muutos koskisi siirtymäsäännöksen mukaan myös kaikkia näitä hankkeita.

Viestintäviraston mukaan ensimmäinen tällainen hanke, jolle tuen viimeinen erä on maksettu, maksu on suoritettu 3 päivänä helmikuuta 2012. Näin ollen ensimmäisen hankkeen, jolle tuen viimeinen erä on maksettu, tuen saajan velvoite vuokrata käyttöoikeus tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin päättyisi 3 päivänä helmikuuta vuonna 2019 nykyisen vuoden 2022 sijaan. Tuen saajaan ei enää tämän jälkeen kohdistuisi velvoitetta vuokrata käyttöoikeutta tuettuun verkkoon kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin, vaan tuen saaja voisi vuokrata käyttöoikeuden markkinaehtoisesti. Tuen saajalle voitaisiin kuitenkin asettaa edelleen käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus viestintämarkkinalain huomattavaa markkinavoimaa koskevien säännösten perusteella.

Lain 9 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan edellä mainittua seitsemän vuoden määräaika ei sovellettaisi käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuteen mastoihin ja kaapelikanaviin. Mastojen ja kaapelikanavien osalta velvoite tarjota käyttöoike-

us kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin sekä velvoite julkaista käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot olisi näin ollen nykyisen kymmenen vuoden sijasta ajallisesti rajoittamaton.

Käytännössä velvoite kohdistunee tällä hetkellä Suomessa vain käyttöoikeuden vuokraukseen kaapelikanaviin, sillä Suomessa kaikissa tuetuissa laajakaistahankkeissa tekniikkana on käytetty pääosin valokuituisia maakaapeleita sekä vähäisessä määrin ilma-kaapeleita. Käytännössä ainoastaan kuituyhteydellä on toistaiseksi voitu varmistaa kaikissa tilanteissa aito symmetrinen huippunopea laajakaistayhteys, jota pidetään laajakaistatukilakia koskevan hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaisesti yhtenä edistykseellisen viestintäpalvelun ominaisuutena.

Tulevaisuudessa voi olla mahdollista, että myös langattomien teknologioiden avulla voidaan saavuttaa huippunopea laajakaistayhteys, jolloin käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus mastoihin voi tulla ajankohtaiseksi. Tämä edellyttäisi kuitenkin huippunopeuden lisäksi vastaavaa tiedonsiirtovarmuutta ja nopeutta käyttäjältä verkkoon päin. Hallituksen esityksen 176/2009 vp mukaan viestintäpalvelun edistykseellisyyttä arvioidaan tuen myöntämisen hetkellä. Se, millaista viestintäpalvelua kulloinkin voidaan pitää edistykseellisenä, muuttuu ajan kuluessa ja tekniikan kehittyessä. Säännös on tältä osin tarkoitukseksi teknologianeutraali.

Tuen maksua koskevaan hakemukseen kohdistuva muutos

Valtionavustuslain 29 §:n mukaisesti oikeus saada maksatus myönnetystä valtiontuesta raukeaa, jos tuensaaja ei ole esittänyt maksamista varten tarvittavaa selvitystä tukipäätöksessä asetetussa määräajassa. Määräaika maksun hakemiselle laajakaistahankkeissa on tarpeen muun muassa siksi, että hankkeelle varattu tuki voidaan vapauttaa muille laajakaistahankkeille siinä tapauksessa, että hanke ei valmistukaan. Määräajan tarkoituksena ei kuitenkaan ole estää sellaisten hankkeiden maksun saamista, joissa hakemuksen viivästykselle on ollut painavia syitä.

Lain 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Viestintävirasto

voisi päättää, että tuki maksetaan tukipäätöksessä asetetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen hakija esittää painavia syitä hakemuksen viivästymiseen, hakemus ei ole viivästynyt olennaisesti, maksamisen hakeminen viivästyneenä ei ole vaikuttanut hankkeen toteutukseen, viivästyminen ei vaikeuta hankkeen toteuttamista eikä maksaminen vaikuta hakijoiden tasapuoliseen kohteluun.

Säännöksen mukaisina painavina perusteina hakemuksen viivästymiseen voidaan pitää esimerkiksi sellaista viivästymistä, joka on aiheutunut muusta kuin hakijan huolimattomuudesta, eikä se ole ollut hakijan ennalta arvattavissa ja estettävissä. Viivästyksen voitaisiin katsoa olevan olennainen ainakin siinä tapauksessa, jos hakemus on myöhästynyt säännönmukaisen maksatushakuajan verran.

Viivästymisen voidaan katsoa vaikeuttavan hankkeen toteuttamista, jos viivästyneenä tullutta hakemusta ei voida ottaa vastaan sen vuoksi, että laajakaistatukilain 12 §:n mukaisia maksun yleisiä edellytyksiä ei enää ole. Laajakaistahankkeisiin käytetään liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan momentilla 31.40.50 olevaa kolmivuotista siirtomäärärahaa. Maksun yleisiä edellytyksiä ei olisi esimerkiksi siinä tapauksessa, että siirtomäärärahan kolmen vuoden käyttöoikeus on kulunut loppuun. Viestintävirasto ei voisi siten tehdä maksatuspäätöksiä enää sen jälkeen, kun siirtomäärärahan käyttöoikeus on loppunut.

Ehdotettu uusi 2 momentti on verrannollinen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastaavaan oikeuteen päättää, että maaseudun kehittämiseen myönnettävä tuki voidaan painavasta syystä maksaa määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta. Asiasta säädetään maaseudun hanketoiminnan tukemista koskevan valtioneuvoston asetuksen 51 §:n 2 momentissa (829/2007, säännöstä muutettu asetuksella 455/2010) sekä maaseudun yritystoiminnan tukemista koskevan valtioneuvoston asetuksen 44 §:n 5 momentissa (632/2007, momenttia muutettu asetuksella 266/2010).

Ylituoton palauttamista koskevat muutokset

Komission vuoden 2013 tiedonannossa esitetään hallinnollisen työn keventämiseksi, että tuottoja ei seurata eikä tukea peritä takaisin hankkeissa, joille tukea on myönnetty alle 10 miljoonaa euroa. Tiedonannon 78 kohdan i alakohdan mukaan ylituoton palauttamista sovellettaisiin vain niihin hankkeisiin, joiden tukimäärä on vähintään 10 miljoonaa euroa. Komissio haluaa ehdotetulla muutoksella vähentää erityisesti pienien, paikallisten hankkeiden tukien valvontaan liittyvää hallinnollista työtä.

Suomi kannatti komission esitystä, kun luonnosta komission vuoden 2013 tiedonannoksi käsiteltiin Euroopan unionissa (E 92/2012 vp). Suomi katsoi, että raja on perusteltu ja varmistaa sen, että suuret, merkittäviä valtiontukia saavat hankkeet ovat riittävän ylikompensaatiovalvonnan piirissä, mutta pienemmät ja alueelliset hankkeet sen sijaan välttyvät tarpeettomalta byrokratialta.

Valtiovarainvaliokunnan valtioneuvoston selvitykseen antaman lausunnon (VaVL 17/2012 vp) mukaan valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin hyvänä, että laajakaistaverkkojen rakentamista koskevia valtiontukisäännöksiä selkiytetään ja täsmennetään. Valiokunta toteaa myös, että laajakaistahankkeiden toteuttamisella on keskeinen merkitys sekä tietoyhteiskunta- että aluekehityksen kannalta, ja hankkeiden vauhdittamiseksi on siksi tärkeää parantaa julkista tukea koskevien sääntöjen selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että uudistustyössä kiinnitetään erityistä huomiota hallinnollisen työn keventämiseen ja että etenkin pieniä hankkeita koskevia menettelyjä yksinkertaistetaan.

Valtioneuvoston selvitys käsiteltiin myös liikenne- ja viestintävaliokunnassa, jonka päätöksen mukaan se ei edellyttänyt valiokunnalta toimenpiteitä (LiVP 52/2012 vp).

Laajakaistatukilakia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta komission linjausta. Voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentin mukaan Viestintävirasto voi päätöksellään määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun laajakaistaverkon tuotosta, jos tuen saajalle on myönnetty julkista tukea laajakaistahankkeisiin yhteensä yli miljoonaa euroa. Muutoksen jälkeen velvollisuus ylituoton palauttamiseen koskisi

vain hankkeita, joille on myönnetty tukea yli 10 miljoonaa euroa. Ylituoton palauttamista koskevan sääntelyn ulkopuolelle jääviin hankkeisiin sovellettaisiin kuitenkin edelleen valtionavustuslain yleisiä takaisinperintää koskevia säännöksiä.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että myönnetty tuki laskettaisiin hankekohtaisesti. Voimassa olevan lain 16 §:n 2 momentin mukaan miljoonan euron raja-arvoa laskettaessa otetaan huomioon tuen saajan kaikkiin laajakaistahankkeisiin myönnetyt julkiset tuet. Tämä merkitsee, että tuen saajan kaikkien, myös hyvin pienien hankkeiden tuottoa on seurattava, koska tuen saaja voi myöhemmin olla toteuttamassa isoa laajakaistahanketta, jolloin hankkeiden yhteenlaskettu julkisen tuen määrä voi ylittää miljoonan raja-arvon. Ehdotettu muutos vastaa komission vuoden 2013 tiedonannossa antamaa linjausta.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen 2 momentin mukaan ehdotettua muutosta sovellettaisiin takautuvasti. Tämä tarkoittaa, että ehdotettua tuoton palauttamista koskevaa muutosta sovelletaan myös hankkeisiin, jotka on toteutettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Takautuvan soveltamisen tarkoituksena on keventää ennen lain voimaantuloa toteutettujen hankkeiden ylituoton palauttamista koskevaa sääntelyä. Lisäksi momentin mukaan hankkeeseen myönnetyn tuen määrää laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa tuen saajalle samaan hankkeeseen myönnetty tuki.

3 Esityksen vaikutukset

Laajakaistahankkeille maksettaviin tukiin on valtionalouden kehyksissä varattu 66 miljoonaa euroa. Ehdotetut muutokset eivät vaikuta laajakaistarakentamiseen annetun määrärahan suuruuteen.

Riskianalyysin sisällyttäminen tukihakemuksen yhteyteen ei lisää olennaisesti hankkeiden toteuttajien hallinnollista työtä, sillä hyvään hankesuunnitteluun tulisi aina liittyä riskien arviointi ja niiden hallinta. Riskianalyysin tarkoituksena on myös erityisesti huolehtia hankkeen toteuttajien, hankkeeseen osallistuvien yritysten ja kansalaisten, kuntien ja valtion luottamuksesta siihen, että

hankkeen toteuttaja kykenee toteuttamaan ehdotetun hankkeen liiketoimintasuunnitelmansa mukaisella tavalla. Riskianalyysin tarkoituksena on näin ollen toimia ennakkollisena varmistuskeinona sekä hankkeen toteuttajalle että hankkeeseen muutoin osallistuville siitä, että hanke on toteuttamiskelpoinen. Edellytystä laatia riskianalyysi ei näin ollen voida pitää hankkeen toteuttajan näkökulmasta kohtuuttomana. Riskianalyysi mahdollistaa myös sen, että viranomaiset, jotka valitsevat hankkeen toteuttajan ja myöntävät hankkeelle julkista tukea, voivat aikaisempaa paremmin varmistua siitä, että hanke on mahdollista toteuttaa.

Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta koskevat muutokset merkitsevät tuen hakijoiden kannalta sitä, että niiden on vuokrattava jatkossa rajoittamattomaksi ajaksi kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin käyttöoikeus toisille teleyrityksille tuen avulla rakennettuihin kaapelikanaviin ja mastoihin. Tuen hakija ei voi tällöin hinnoitella käyttöoikeutta mastoihin ja kaapelikanaviin vapaasti, mikä voi mahdollisesti vähentää vuokrauksesta saatavia tuloja. Käyttöoikeutta pyytävä teleyritys sen sijaan hyötyy edellä mainitusta muutoksesta.

Samanaikaisesti kevennetään kuitenkin myös käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta koskevaa sääntelyä siten, että jatkossa velvoite olisi ajallisesti rajoitettu seitsemään vuoteen voimassa olevan kymmenen vuoden sijasta. Tämä muutos keventää tuen saajien velvoitteita vuokrata pääsy muihin käyttöoikeustuotteisiin, mutta lyhentää kolmella vuodella käyttöoikeuden pyytävien teleyritysten oikeutta vuokrata käyttöoikeustuotteita kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin.

Lain 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti, joka mahdollistaa sen, että maksu tuen saajalle voidaan suorittaa, jos siihen on painavat perusteet, myös siinä tapauksessa, että maksatushakemus on viivästynyt. Ehdotettu muutos parantaa tuen hakijoiden asemaa siten, että määräajan umpeutuminen ei merkitsisi maksatuksen raukeamista esimerkiksi tilanteessa, johon hakija ei ole voinut itse vaikuttaa.

Käytännössä Viestintävirasto asettaa määräajan maksatuksen hakemiselle sen perusteella, minkä ajankohdan hakija on hakemuk-

sessaan ilmoittanut hankkeen valmistamisajankohdaksi. Hankkeen valmistamisajankohta voi kuitenkin vaihdella, koska hankkeet ovat usein laajoja ja aikataulut perustuvat tuen saajan etukäteisarvioon. Tuen saajien kannalta voidaan pitää perusteltuna, että maksatuksen määräajasta voidaan poiketa painavista perusteista. Ehdotettu muutos keventää tuen saajien maksatusta koskevia velvoitteita ja kohdistuu kaikkiin tuen hakijoihin samalla tavoin.

Lisäksi on tarkasteltava esityksen ylituoton palauttamista koskevien muutosten vaikutuksia. Julkista tukea on myönnetty yli miljoona euroa 11 yritykselle. Näihin yrityksiin sovelletaan ylituoton palauttamista koskevaa sääntelyä. Julkiseen tukeen lasketaan Viestintäviraston, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kuntien ja muiden julkisten tahojen myöntämät tuet. Lisäksi seitsemän yrityksen hankkeissa julkinen tuki voi nousta yli miljoonaan euroon.

On todennäköistä, että ehdotetun muutoksen jälkeen ylituoton palauttamista koskeviin toimenpiteisiin ei ole tarpeen ryhtyä. Suomessa ei ole toistaiseksi myönnetty yksittäiseen laajakaistahankkeeseen julkista tukea yli kymmentä miljoonaa euroa.

Muutoksen jälkeen pienten hankkeiden toteuttajien ei enää edellytettäisi seuraavan ja raportoivan Viestintävirastolle hankekohtaisesti hankealueella syntyneitä tuloja ja kustannuksia. Tuottojen ja kustannusten seuranta hankealuekohtaisesti edellyttää pääkirjanpitoon merkittyjen tuottojen ja kustannusten kohdentamista hankealueelle. Erityisesti tuen saajilla, joilla on useita pieniä hankkeita, tästä voi muodostua merkittäviä hallinnollisia kustannuksia. Muutos mahdollistaa näin ollen sen, että pieniin hankkeisiin ei kohdistuisi kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Muutos vähentää myös tuen saajien hankkeisiin kohdistuvaa epävarmuutta. Tuottoraja voi ylittyä, jos tuen saajan liittymämyynti sujuu hyvin, mikä ei lisää kannustinta laajakaistaverkkojen rakentamiseen.

Viestintäviraston toteuttama tuottojen valvonta Suomessa tyypillisissä pienissä hankkeissa on osoittautunut työlääksi. Pienten hankkeiden sulkeminen ylituoton palauttamista koskevien säännösten ulkopuolelle vä-

hentäisi myös tuen hallinnointikustannuksia Viestintävirastossa.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Esityksen ylituoton palauttamista koskevasta muutoksesta pyydettiin lausunnot kaikilta teleyrityksiltä ja muilta keskeisiltä alan toimijoilta. Lausuntoa pyydettiin myös keskeisiltä viranomaisilta sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Esitys oli saatavilla lausuntoajan myös ministeriön internet-sivuilla.

Kaikki lausunnonantajat kannattavat ehdotettua ylituoton palauttamista koskevaa muutosta. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Siika-verkko osuuskunta ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitävät erityisesti tärkeänä sitä, että muutosta sovellettaisiin taikautuvasti myös ajalta ennen lain voimaantuloa.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan ylituoton palauttamista koskeva lainmuutos on linjassa voimassa olevien laajakaistaverkkoja koskevien EU:n valtioneuvoston päätösten kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että muutos on hyväksyttävä komissiolla, koska Suomi päättää hyödyntää uusia väljempää sääntöjä ja näin muuttaa aiemmin hyväksytyä tukiohjelmaa. Voimassa oleva miljoonan euron raja perustui komission Suomelle tukiohjelman hyväksynnän yhteydessä antamiin ehtoihin.

Edellä mainitun lausuntokierroksen jälkeen esityksestä tehtiin ilmoitus komissiolle työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossaan esiintuomalla tavalla. Ilmoitusmenettelyn yhteydessä Euroopan komissio edellytti, että käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus mastoihin ja kaapelikanaviin ei tulisi olla ajallisesti rajoitettu. Esitysluonnosta muutettiin vastaamaan komission linjausta ja se lähetettiin uudelle lausuntokierrokselle. Lausuntokierroksella ollut esitys sisälsi myös muutoksen tuen maksuhakemuksen ottamisesta käsittelyyn, vaikka hakemus on viivästynyt.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksella, TeliaSonera Finland Oyj:llä, DNA Oy:llä, Elisa Oyj:llä ja Pohjanmaan liitolla ei ole huomauttamista esityksestä. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausunnossaan, että ehdo-

tetut ylituoton palauttamista ja käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta koskevat muutokset ovat EU:n valtioneuvoston mukaisia. Ministeriö toteaa, että sillä ei ole ehdotettujen muutosten osalta huomautettavaa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää ehdotettuja muutoksia hyvin valmisteluina ja tarpeellisina. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeänä, että muutokset koskevat myös niitä hankkeita, jotka ovat käynnistyneet jo aiemmin. Liiton lausunto on valmisteltu yhdessä Lapin, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon maakuntien liittojen kanssa.

Viestintävirasto, Finnet-liitto ja Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitävät myönteisenä muutoksena sitä, että Viestintävirasto voi ottaa maksatuksen käsittelyyn, vaikka hakemus on muodollisesti viivästynyt. Viestintävirasto toteaa, että käytännössä on tullut esiin tilanteista, joissa virastolle esitetty maksuhakemus on myöhästynyt esimerkiksi sen vuoksi, että tuen saajan liiketoiminta on siirtynyt uudelle toimijalle juuri ennen maksulle asetetun määräajan umpeutumista.

Viestintävirasto toteaa myös lausunnossaan, että kaapelikanavien ja mastopaikkojen vuokrausvelvoite ikuisiksi ajoiksi on erikoinen. Viestintäviraston valvottavana ei tällä hetkellä ole yhtään vastaavaa ajallisesti rajoittamatonta vuokrausvelvoitetta. Viestintävirasto toteaa, että ikuisesta velvoitteesta saattaa olla seurauksia, joita ei tässä vaiheessa osata ottaa huomioon.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lausunnossaan, että Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007-2013 ohjelmakausi on päättynyt ja viimeiset päätökset kyseisille alueille tulee tehdä 30 päivänä kesäkuuta 2014 mennessä. Tämän jälkeen maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole mahdollisuuksia rahoittaa kuin pienimuotoista paikallista laajakaistarakentamista, joka painottuu harvaan asutulle maaseutualueelle. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kunnat, joiden on ollut mahdollisuus saada rahoitusta laajakaistarakentamiseen, jäisivät jatkossa vaille kansallista rahoitusta. Ministeriö pitää tärkeänä, että kyseiset kunnat otetaan mukaan valtion talousarvioista kokonaan kansallisesti rahoitettavien kuntien joukkoon. Maaseutuvirasto

katsoo myös lausunnossaan, että lakimuutoksessa tulisi ottaa huomioon edellä mainitut kunnat, jotka jäävät vaille rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman päätyttyä.

Laajakaistahankkeita kunnissa, joiden maksuosuus on 8 tai 33 prosenttia, rahoitetaan Viestintäviraston päätöksillä liikenne- ja viestintäministeriön pääluokasta momentilta 31.40.50. Hankkeita, joissa kunnan maksuosuus on 22 prosenttia, puolestaan rahoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämänä EU:n Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman kautta.

Hankkeita on vireillä ja kokonaistukikiintiöstä tällä hetkellä varattu noin 94,3 miljoonaa euroa, mikä on noin kuusi miljoonaa euroa enemmän kuin laajakaistahankkeelle osoitettu kokonaistukimäärä. Lisäksi hankkeita arvioidaan olevan etenemässä noin 21,3 miljoonan euron arvosta. Koska tukea ei myönnetä täysimääräisenä, eivätkä kaikki suunnitellut hankkeet välttämättä toteudu, voidaan karkeasti arvioida, että lisätuen tarve näiltä osin on 11 miljoonaa euroa. Tästä noin 7-8 miljoonan euron tukitarve kohdistuu 22 prosentin maksuosuuden kuntiin, joille tuen myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, ja joiden rahoitus on loppumassa vuoden 2014 puolivälissä. Loppu kohdistuu hankkeisiin, joille tuen myöntää Viestintävirasto.

Valtioneuvoston 3 päivänä huhtikuuta 2014 antamiin valtioneuvoston kehyksiin vuosille 2015–2018 ei sisälly määrärahalisäystä haja-asutusalueiden laajakaistahankkeen toteuttamiseen (valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018, VNS 4/2014 vp). Tästä syystä laajakaistatukilakiin ei sisällytetä muutosta, jolla myös Manner-Suomen maaseutusuunnitelman piiriin kuuluneet kunnat otettaisiin mukaan lain soveltamisalaan.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014.

6 Suhde perustuslakiin ja säättämismääräykset

Omaisuuuden suoja

Ehdotettujen muutosten takautuvaa soveltamista on tarkasteltava myös tuen saajien ja käyttöoikeuden vuokranneiden teleyritysten omaisuuden suojan ja erityisesti perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta.

Perustuslain 15 §:n 1 momentti antaa suojaa laillisesti syntyneille oikeussuhteille, kuten valtionavustuspäätösten pysyvyydelle. Säännöksen tarkoituksena on suojata oikeussubjektien perusteltuja odotuksia taloudellisissa asioissa (PeVL 48/1998 vp, s. 2/II, PeVL 33/2002 vp, s. 3/I, PeVL 21/2004 vp, 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunnan omaksuman käytännön mukaan tämä ei kuitenkaan estä puuttumasta taannehtivasti tällaisiin oikeussuhteisiin (PeVL 28/1994 vp, PeVL 37/1998 vp, s. 2/I, PeVL 63/2002 vp, s. 2/II, PeVL 13/2003, PeVL 21/2004 vp 25/2005 vp).

Perusteltujen odotusten suojaan liittyy kuitenkin oikeus luottaa toiminnan kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen siten, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi osapuolten oikeusasemaa (PeVL 21/2004 vp, PeVL 25/2005 vp ja PeVL 4/2008 vp).

Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta koskevaa muutosta ehdotetaan siirtymäsäännöksen 1 momentin mukaan sovellettavan myös hakijaan, jonka hankkeeseen tuen viimeinen erä on maksettu ennen tämän lain voimaantuloa. Tuen hakijan kannalta taannehtiva soveltaminen merkitsee velvoitteen kevenemistä siltä osin, että käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus kohdistuisi jatkossa seitsemään vuoteen nykyisen kymmenen vuoden sijasta. Ehdotetun muutoksen myötä tuen saajan velvoitteet näin ollen kevenevät, minkä vuoksi muutosta voidaan pitää tuen saajan perusteltujen odotusten suojan kannalta hyväksyttävänä.

Muutosta on tarkasteltava myös käyttöoikeuden luovutuksen kohteena olevien kannalta. Ehdotettua muutosta voidaan pitää käyttöoikeuden vuokranneiden näkökulmasta hyväksyttävänä, sillä velvoite vuokrata käyttöoikeus jatkuisi edelleen kuitenkin usean vuoden ajan, mikä mahdollistaa sen, että

käyttöoikeuden tuettuun verkkoon vuokrannut yritys voi varautua muutokseen.

Lisäksi lähtökohtaisesti yritykset useimmiten haluavat jatkaa käyttöoikeuden vuokraamista niin pitkään kuin vuokraajalla on kiinnostusta käyttöoikeuden vuokraamiseen. Seitsemän vuoden ajanjakson jälkeen käyttöoikeuden vuokraamiseen ei vain enää laissa velvoitettaisi kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin, vaan sopimusosapuolet voisivat sopia asiasta markkinaehdoin. Velvoitteen päättymistä lain tasolla ei näin ollen voida pitää kohtuuttomana myöskään vuokraajan näkökulmasta.

Käyttöoikeuden luovutusvelvoitetta koskevien muutosten lisäksi ehdotetun ylituoton palauttamista koskevan muutoksen takautuvaa soveltamista on tarkasteltava tuen saajien perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta. Siirtymäsäännöksen 2 momentti parantaa tuen saajien oikeusasemaa siten, että tuettujen laajakaistahankkeiden ylituoton palauttamista koskevat vaatimukset kevenisivät myös siltä osin kuin tuottoja laskettaisiin takautuvasti ajalta ennen lain voimaantuloa. Ehdotettu muutos ei näin ollen voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna heikennä tuen saajien oikeusasemaa. Ehdotettua sääntelyä voidaan siten pitää perustuslain omaisuuden suojan ja perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta hyväksyttävänä.

Siirtymäsäännöksen 2 momentin mukaan ehdotettua julkisen tuen määrää laskettaessa otettaisiin huomioon myös laajakaistahankkeet, joille tuki on myönnetty taikka joita koskeva tukihakemus on tullut vireille ennen lain voimaantuloa. Ehdotettu momentti mahdollistaa sen, että tuen määrää laskettaessa otettaisiin huomioon kaikki, yksittäiselle laajakaistahankkeelle myönnetty julkiset tuet sekä ennen että jälkeen lain voimaantulon. Muutos ei heikennä tuen saajien asemaa, sillä jo voimassa olevan lain mukaan laajakaistahankkeet ovat ylituoton palauttamista koskevan valvonnan piirissä. Voimassa olevan lain vaatimukset ovat myös tiukemmat verrattuna ehdotettuun muutokseen, joten ehdotettua sääntelyä voidaan pitää hyväksyttävänä perustuslain omaisuuden suojan näkökulmasta.

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta lain edessä. Ehdotetun ylituoton palauttamista koskevan siirtymäsäännöksen 2 momentin takautuvaa soveltamista on tarkasteltava myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Ehdotettua siirtymäsäännöstä voidaan pitää tuen saajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltuna, sillä Viestintävirasto ei ole toistaiseksi tehnyt päätöksiä ylituoton palauttamisesta, joten muutos ei asettaisi tuen saajia keskenään eriarvoiseen asemaan. Muutos kohdistuisi kaikkiin hankkeisiin tasapuolisesti, koska ylituoton palauttamista koskevia päätöksiä ei ole tehty.

Ehdotettua muutosta sovellettaisiin ylituoton palauttamiseen ajalta ennen lain voimaantuloa, sillä muutoin ennen lain voimaantuloa alkaneisiin laajakaistahankkeisiin kohdistuisi tiukemmat ylituoton palauttamista koskevat vaatimukset verrattuna niihin hankkeisiin, joihin tuki myönnetään lain voimaantulon jälkeen. Takautuvan soveltamisen myötä muutos kohdistuisi näin ollen kaikkiin hankkeisiin tasapuolisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 6 §:n 2 momentin 6 kohta, 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 594/2012, sekä
lisätään 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 594/2012, uusi 7 kohta, 9 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 594/2012, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Valtion tuen julkinen hakumenettely

 Tukihakemus on tehtävä kirjallisesti maakunnan liitolle, ja siinä tulee olla ainakin seuraavat tiedot ja selvitykset:

- 6) yrityksen liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma;
 7) analyysi hankkeeseen liittyvistä toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi.

9 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Laajakaistahankkeeseen voidaan myöntää tässä laissa tarkoitettua valtion tukea vain, jos hakija sitoutuu:

- 2) luovuttamaan seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta muille teleyrityksille käyttöoikeuden tuen avulla ra-

kennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin; luovutusvelvollisuus ei koske kohdetta, joka on tuen saajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

3) julkaisemaan seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien palvelun toimitusehdot ja muut käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukainen määräaika ei koske tuen avulla rakennettuja mastoja ja kaapelikanavia.

13 §

Tuen maksamisen erityiset edellytykset

 Viestintävirasto voi päättää, että tuki maksetaan hakemuksen tekemiselle tukipäätöksessä asetetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen hakija esittää painavia syitä hakemuksen viivästymiseen, hakemus ei ole viivästynyt olennaisesti, maksami-

sen hakeminen viivästyneenä ei ole vaikuttanut hankkeen toteutukseen, viivästyminen ei vaikeuta hankkeen toteuttamista eikä maksaminen vaikuta hakijoiden tasapuoliseen kohteluun.

myönnetty julkista tukea yli kymmenen miljoonaa euroa.

16 §

Tuoton palauttaminen eräissä tapauksissa

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään valtionavustuksen takaisinperinnästä, Viestintävirasto voi päätöksellään määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun sellaisen laajakaistaverkon tuotosta, jonka rakentamista koskevaan hankkeeseen on

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Edellä 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyä määräaikaa sovelletaan myös hakijaan, jonka hankkeeseen tuen viimeinen erä on maksettu ennen tämän lain voimaantuloa.

Mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään tuoton palauttamisesta, sovelletaan myös hankkeisiin, jotka on toteutettu ennen tämän lain voimaantuloa. Hankkeeseen myönnetyn tuen määrää laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa tuen saajalle saamaan hankkeeseen myönnetty tuki.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Opetus- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 6 §:n 2 momentin 6 kohta, 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 594/2012, sekä
lisätään 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 594/2012, uusi 7 kohta, 9 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 594/2012, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Valtion tuen julkinen hakumenettely

Tukihakemus on tehtävä kirjallisesti maakunnan liitolle, ja siinä tulee olla ainakin seuraavat tiedot ja selvitykset:

6) yrityksen liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma.

9 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Laajakaistahankkeeseen voidaan myöntää tässä laissa tarkoitettua valtion tukea vain, jos hakija sitoutuu:

2) luovuttamaan kymmenen vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta muille te-

6 §

Valtion tuen julkinen hakumenettely

Tukihakemus on tehtävä kirjallisesti maakunnan liitolle, ja siinä tulee olla ainakin seuraavat tiedot ja selvitykset:

6) yrityksen liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma;

7) *analyysi hankkeeseen liittyvistä toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi.*

9 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Laajakaistahankkeeseen voidaan myöntää tässä laissa tarkoitettua valtion tukea vain, jos hakija sitoutuu:

2) luovuttamaan *seitsemän* vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta muille te-

leyrityksille käyttöoikeuden tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin; luovutusvelvollisuus ei koske kohdetta, joka on tuen saajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

3) julkaisemaan seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien palvelun toimitusehdot ja muut käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot.

Näyttötaakka hinnoittelun kohtuullisuudesta ja ehtojen syrjimättömyydestä on tuen saajalla. Jos samaan omaisuuteen kohdistuu myös viestintämarkkinaalaista johtuva käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus tai yleispalveluvelvoite, käyttöoikeuden luovutuksen hinnoitteluun ja muihin ehtoihin sovelletaan ensisijaisesti tämän lain säännöksiä.

leyrityksille käyttöoikeuden tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin; luovutusvelvollisuus ei koske kohdetta, joka on tuen saajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

3) julkaisemaan *seitsemän* vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien palvelun toimitusehdot ja muut käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukainen määräaika ei koske tuen avulla rakennettuja mastoja ja kaapelikanavia.

Näyttötaakka hinnoittelun kohtuullisuudesta ja ehtojen syrjimättömyydestä on tuen saajalla. Jos samaan omaisuuteen kohdistuu myös viestintämarkkinaalaista johtuva käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus tai yleispalveluvelvoite, käyttöoikeuden luovutuksen hinnoitteluun ja muihin ehtoihin sovelletaan ensisijaisesti tämän lain säännöksiä.

13 §

Tuen maksamisen erityiset edellytykset

Tässä laissa tarkoitettua valtion tukea ei voida maksaa, jos Euroopan komissio on tehnyt päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen takaisinperimisestä ja sen nojalla tuen hakijalle on annettu eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettu takaisinperinnan täytäntöönpanoa koskeva päätös, jota tuen hakija ei ole noudattanut. Viestintävirasto voi pyytää tuen saajalta vakuutuksen, ettei tuen maksamiselle ole tässä momentissa tarkoitettua estettä.

13 §

Tuen maksamisen erityiset edellytykset

Viestintävirasto voi päättää, että tuki maksetaan hakemuksen tekemiselle tukipäätöksessä asetetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen hakija esittää painavia syitä hakemuksen viivästymiseen, hakemus ei ole viivästynyt olennaisesti, maksamisen hakeminen viivästyneenä ei ole vaikuttanut hankkeen toteutukseen, viivästyminen ei vaikeuta hankkeen toteuttamista eikä maksaminen vaikuta hakijoiden tasapuoliseen kohteluun.

Tässä laissa tarkoitettua valtion tukea ei voida maksaa, jos Euroopan komissio on tehnyt päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen takaisinperimisestä ja sen nojalla tuen hakijalle on annettu eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettu takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva päätös, jota tuen hakija ei ole noudattanut. Viestintävirasto voi pyytää tuen saajalta vakuutuksen, ettei tuen maksamiselle ole tässä momentissa tarkoitettua estettä.

16 §

Tuoton palauttaminen eräissä tapauksissa

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään valtionavustuksen takaisinperinnästä, Viestintävirasto voi päätöksellään määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun laajakaistaverkon tuotosta, jos tuen saajalle on myönnetty julkista tukea laajakaistahankkeisiin yhteensä yli miljoona euroa.

16 §

Tuoton palauttaminen eräissä tapauksissa

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään valtionavustuksen takaisinperinnästä, Viestintävirasto voi päätöksellään määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun sellaisen laajakaistaverkon tuotosta, jonka rakentamista koskevaan hankkeeseen on myönnetty julkista tukea yli kymmenen miljoonaa euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyä määräaika sovelletaan myös hakijaan, jonka hankkeeseen tuen viimeinen erä on maksettu ennen tämän lain voimaantuloa.

Mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään tuoton palauttamisesta, sovelletaan myös hankkeisiin, jotka on toteutettu ennen tämän lain voimaantuloa. Hankkeeseen myönnetyn tuen määrää laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa tuen saajalle saamaan hankkeeseen myönnetty tuki.